

Forslag A 1969/UHN
Behandles af Udvalget for et Holdbart Norden

Betenkning over medlemsforslag om å etablere felles prinsipper for nordiske produsentansvar for tekstiler (A 1969/UHN)

Udvalget for et Holdbart Norden foreslår, at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at etablere felles prinsipper for nordiske produsentansvar for tekstiler, som er ventet at på sikt vil bli obligatorisk gjennom EUs reviderte rammedirektiv for avfall for:

- å sikre at forurenser betaler
- å sikre at produsentansvarene følger avfallshierarkiet og har volumreduksjon som øverste mål
- å sikre rettferdig konkurranse for den nordiske tekstilproduksjonen gjennom å sikre at privat import av klær gjennom netthandel også innlemmes i produsentansvaret.
- Nordiske produsentansvar bør kreve mer åpenhet om rapportering samt legge opp til et felles digitalt register for Norden. Det bidrar til å unngå gratis-passasjerer gjennom netthandel.
- å bidra til opprydding av allerede eksportert avfall i land i det globale sør gjennom nye finansieringsmekanismer
- å sikre at de nordiske landenes små markeder i fellesskap kan spille en større rolle i å endre tekstilbransjen i en mer bærekraftig retning
- å beregne vederlag i produsentansvarsordninger for tekstil på stykk heller enn vekt, for å sikre bedre vilkår for tyngre men bærekraftige tekstilkvaliteter som ull og lær produsert i Norden, og dårligere vilkår for lette plastbaserte fibre som nylon, polyester og akryl.
- å samvirke med relevante finansielle støtteordninger i EU-systemet for å stimulere til innovasjon av tekniske og digitale hjelpemidler for å understøtte ovenstående punkter.

Baggrund

Bruk og kastsamfunnet er lite bærekraftig både med tanke på klima, miljø og økonomi. FN har utpekt tekstilindustrien til en av verdens mest forurensende industrier. Det er en

svært ressurskrevende sektor knyttet til høye CO₂-utslipp, samt mye bruk av vann, energi og jord. Mote- og tekstilindustrien er en samtidig en sterkt globalisert industri, som står for opptil 8-10 % av nettopp globale klimagassutslipp.¹ Den globale tekstilproduksjonen har også doblet seg mellom 2000 og 2015, og forventes å vokse mot 2050.²

Ifølge Nordisk ministerråd er nordiske borgeres årlige forbruk av tekstiler høyere enn det globale gjennomsnittet. En analyse fra 2014 publisert av Nordisk Ministerråd viste at det årlige forbruket av nye klær og husholdningstekstiler per innbygger i de nordiske landene varierte fra 13,5 kg til 16 kg. Dette tilsvarer mellom 26 og 48 plagg per innbygger per år.

Den raske veksten i tekstiler baseres i stor grad på syntetiske fibre, som ifølge FNs Miljøprogram har vokst fra under 20 % av den globale fiberproduksjonen til 62 % av den globale fiberproduksjonen de siste 20 årene. Dette er fibre produsert fra fossilt brensel, og denne utviklingen akselererer derfor bruken av ikke-fornybare ressurser og produksjon av utslipp som påvirker klimaet.

I tillegg er mange klesplagg underutnyttet. Antall ganger et plagg blir brukt før det slutter å brukes er redusert i perioden 2000 til 2015, mens salget av klær har økt. Samtidig kastes store mengder klær. Lavprisplagg sies å bli kassert etter bare syv eller åtte gangers bruk.³ Ifølge Europaparlamentet kaster europeere rundt 11 kilo tekstiler hvert år, mindre enn 1 % av klærne resirkulert til nye klær globalt.

Bortsett fra den store mengden tekstiler som kastes etter forbruk, har de siste årene avslørt praksis for forbrenning av usolgte klær og returnerte gjenstander.⁴ Gjennom den kommende forordningen om økodesign av bærekraftige produkter vil det komme et transparenskrav, der store foretak skal måtte offentlig opplyse hvor mange produkter de destruerer, samt hvordan de arbeider med gjenbruk.⁵ Videre er det rapportert at store mengder uønskede klær sendes fra høyinntektsland i Europa til lavinntektsland utenfor EU, hvor de havner på søppelfyllinger.⁶ Ifølge Det europeiske miljøbyrået øker eksporten av tekstilavfall til land utenfor EU og nådde 1,7 millioner tonn i 2019. Av klærne som faktisk doneres til gjenbruk, er det dessverre kun en liten del som gjenbrukes i de nordiske landene.⁷

Et produsentansvar for tekstiler er løftet opp som en løsning på utfordringen. EUs tekstilstrategi legger opp til at det blir obligatorisk med produsentansvar for alle land i EU og EØS. En produsentansvarsordning må ta sikte på å redusere de enorme volumene

¹ Ellen MacArthur Foundation 2017 og McKinsey Sustainability 2020

² UNEP 2020

³ McKinsey Sustainability 2016

⁴ Se for eksempel Pedersen og Ebbesen 2020, Samfunnsøkonomisk Analyse 2022, European Environmental Agency 2023.

⁵ EUs strategi for holdbare og sirkulære tekstiler (Mars 2023)

⁶ Se for eksempel Changing Markets 2023, OR Foundation 2023, EEA 2023.

⁷ Palm et al 2019 "[Mapping Sustainable Textile Initiatives in the Nordic Countries](https://norden.org/)" (norden.org)

klær som produseres, ødelegges og eksporteres ut av regionen. Nordiske produsentansvar må baseres på avfallspyramiden og bygge prinsippet om at forurenser betaler.

Information om forhandlingerne af revisionen af EU's affaldsdirektiv findes her [Waste framework directive: A more sustainable use of natural resources \(europa.eu\)](#)

Ved å samles om et sett felles prinsipper for de nordiske produsentansvarene for tekstiler, vil vi skape bedre rammevilkår for sirkulær bruk av tekstiler satt på markedet i Norden. Den samlede miljøeffekten vil kunne bedres gjennom et felles sett ambisiøse mål for produsentansvarene. I tillegg vil vi kunne støtte opp om bærekraftig produksjon av kvalitetstekstiler i vår region. Det vil også være mulig å hente finansiering til utvikling av eventuelle tekniske og digitale hjelpemidler fra EUs «Lifeprogram».⁸

Det vil også styrke den nordiske handlingsplanen om en bærekraftig, nordisk moteindustri. Handlingsplanen har definert et mål er at mote og tekstil innen 2050 skal inngå i en sirkulær økonomi, hvor produktenes levetid forlenges og tekstilfibre holdes i et lukket kretsløp, og brukes igjen og igjen. Dette vil være positivt både for klima, miljø, økonomi og være i tråd med markedsføringen av Norden som en ren, grønn og moderne region.

Det nordiske samarbejde har en lang tradition for at samarbejde omkring tekstil. Det kommer blandet andet til udtryk i det Nordiske Tekstilsamarbejde [The Nordic Textile Collaboration - Miljøstyrelsen \(mst.dk\)](#), som har til målsætning at reducere unødigt forbrug, forlænge levetiden af tekstiler, udbrede cirkulær økonomi, fremme digitalisering og sporbarhed i mode- og tekstilindustrien og derudover styrke indsamling, sortering, genbrug og genanvendelsen af tekstiler. Samarbejdet har til hensigt at gennemføre;

- en kortlægning af eksisterende indsatser i de nordiske lande, som vil munde ud i forslag til indsatser. Se rapport [Mapping Sustainable Textile Initiatives in the Nordic Countries \(norden.org\)](#)
- etablere en frivillig aftale med relevante parter i den nordiske mode- og tekstilbranche, som skal implementere udvalgte indsatser.
- Slutteligt vil repræsentanter fra nordiske myndigheder udarbejde en opsamlende rapport.

Under det Nordiske Tekstilsamarbejde er Danmarks miljøstyrelse gået sammen med dets finske, svenske og norske pendanter om et fælles tekstilprojekt finansieret af Nordisk Ministerråd. Projektet skal bidrage til at reducere unødigt forbrug af tøj og tekstil, forlænge levetiden af tekstiler, fremme cirkulære forretningsmodeller i den nordiske mode- og tekstilindustri og derudover styrke indsamling, sortering, genbrug og genanvendelsen af tekstiler.

⁸ EUs strategi for holdbare og sirkulære tekstiler (Mars 2023)

Med baggrund i kortlægningen af eksisterende indsatser i de nordiske lande, har styregruppen for det nordiske tekstilsamarbejdet valgt at implementere følgende initiativer i 2023-2024:

- Active textile society som samler virksomheder og borgere fra hele Norden i en fælles indsats for at nedbryde barrierer for en cirkulær tekstil sektor. Formålet er at forlænge tekstilers levetid, fremme cirkulære modeller og ændre forbrugeradfærd.
- Sharing Nordic circular competences har til formål at fremme vidensdeling og udvikling af cirkulære kompetencer på tværs af værdikæden gennem webinarer og workshops
- EU & Textile coffee breaks tilbyder webinarer som sætter fokus på relevante EU-initiativer herunder EU's strategi for bæredygtige tekstiler.

Udvalgets synspunkter

Nordisk Grøn Venstre støtter forslaget og understregede at der findes mange gode grunde til at gå videre med forslaget og henviste til at Norden i mange år har gået forrest.

Nordisk Frihed er enig i at Norden kan blive endnu bedre. Mittengruppen og den socialdemokratiske gruppe støtter forslaget og understregede vigtigheden af at Norden opretholder sin førerposition med henblik på at inspirere resten af verden.

Udvalget noterer de mange nordiske initiativer, erfaringer og kundskab som indeværende rekommandation med fordel kan komplementere og støtter forslaget.

Stockholm, den 6. februar 2024

Tove Elise Madland (A)
Johan Andersson (S)
Malin Larsson (S)
Åsa Karlsson (S)
Ola Elvestuen (V)
Anna Falkenberg (sb)
Emma Berginger (MP)

Krista Mikkonen (gröna)
Heikki Autto (saml)
Teitur Björn Einarsson (Sj.)
Mariane Paviasen (IA)
Lotta Johnsson Fornarve (L)
Anna-Lena Hedberg (SD)
Staffan Eklöf (SD)